

Posudek vedoucího disertační práce

Autor disertační práce: Mgr. Martin Kaplický

Disertační práce: *Multiplicita a jedinečnost. Impulsy Whiteheadovy filosofie pro estetiku*. 2009

Whiteheadova filosofie, ztělesněná v korpusu jeho díla, nutně spadá do dějin evro-americké filosofie, ale představuje jistou enklávu, svébytné „universum diskurzu“, v němž „vše souvisí se vším“, zcela analogicky s modelem kosmu, který explikuje zejména jeho „esej o kosmologii“ – *Process and Reality*. Přístupů k tomuto universu existuje přirozeně notná řádka, M. Kaplický zvolil netriviální perspektivu vztahu dvou zásadních konceptů: multiplicity a jedinečnosti a třetí – kreativitu, jako hlavní dynamický rys této relace. Již na první pohled vykazují tyto tři pojmy relevanci pro estetiku (unitas multiplex, tvůrce, kladoucí pravidla /Kant/, unikátnost každého uměleckého díla a potažmo estetického prožitku apod.) Přestože na mnoha místech Whitehead mluví explicitně o estetické dimenzi, kterou nachází mnohem hlouběji či na bazálnějších úrovních konstituce zkušenosti nežli tradiční i současná estetika, souvislou estetickou teorií neformuloval. Autor se pokusil o jistou extrakci takové implikované teorie, což ovšem vyžaduje domýšlení a rozvinutí právě oněch impulsů z podtitulu práce. Svého záměru se autor ujal s velkou mírou pečlivosti, postupného objasňování celých souborů relevantních konceptů a do značné míry převzal argumentační výstavbu primárních pramenů. Lze bez nadsázky říci, že se v oboru rozpravy Whiteheadova díla pohybuje s jistotou, o to přesvědčivější, že opatrnou a uvážlivou. Nechci popisovat detailní rozbory a explikace, jen oceňuji oprávněné zdůraznění konceptu negativní pretenze, pozitivní chápání eliminace v konstituci aktuální události a zejména nexů a společenství, specifčnost exprese u Whiteheda a významnou úlohu propozice v konstituci estetického prožitku. Autor prokázal nejen schopnost přesné interpretace, jasné formulace, ale i samostatného a tvůrčího domýšlení, případně aplikace. Analogií role negativních pretenzí v estetice nenajdeme mnoho,

napadá mne jen Iser a úloha odmítnutých gestaltů, ve filosofii pak stínové noema u Husserla. Zde je přínos práce evidentní. Obdobně nosný je vhled o roli whiteheadovské propozice v procesu estetického prožitku, rámuující vábení „smyslu konce“ či konstituující se celkové estetické hodnoty. V tomto bodě ovšem nacházím v posuzovaném textu jediné místo, s nímž se mi nedaří souznít a to na s. 75: „skupina aktuálních událostí je skrze negativní prehenze zbavena původních konstituujících věčných objektů a je redukována na „pouhé to“. Současně je na tuto skupinu aktuálních událostí uplatněna mřížka predikativního útvaru propozice“ (citát zkrácen). Je-li součástí nové konkrescence propozice, pak není jasné, zda je nutný mezistupeň „pouhého to“, multiplicity. Pokud ano, neplatí obrat „současně“ a mělo by být „následně“. Platí-li „současně“, pak nemusí nastat fáze multiplicity a může jít o proces transmutace bez nutnosti „poklesu“ do „pouhé“ multiplicity. Tento bod si žádá vyjasnění při obhajobě.

V první části – filosofické, autor „nastavil laťku“ značně vysoko, až vytvořil propozici, která vábí k druhé části a čtenář očekává explicitní souhrnnou estetickou teorii či „scénář“ komplexní estetické zkušenosti. Autor však zvolil méně spektakulární cestu, předvést výtěžky impulsů Whiteheadovy filosofie při kritice dvou autorů. Volba autorů, resp. problémů, které se pokoušejí řešit, je zcela vhodná a M. Kaplický přesvědčivě demonstruje nosnost vlastních závěrů, k nimž dospěl v předchozí kapitole. Přesto bude, domnívám se, běžný čtenář mírně zklamán.

Práci hodnotím jako velmi pečlivou, poučenou a přínosnou nejen pro současnou estetiku, plně splňující požadavky na disertační práci. Jednoznačně **doporučuji k obhajobě.**

Praha 27.11.2009

V. Zuska

Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.